

Nagroda im. Stanisława Vincenza dla Oksany Zabuzko

2022-11-23

Tegoroczna Nagroda Rady Miasta Krakowa im. Stanisława Vincenza, przyznawana za wybitne osiągnięcia w popularyzacji kultury Europy Środkowo-Wschodniej, trafiła do ukraińskiej pisarki, poetki i eseistki Oksany Zabuzko. To wyraz uznania dla ogromnej pracy na rzecz uświadamiania świata specyfiki historycznej, kulturowej i egzystencjalnej Ukrainy, a także dorobku literackiego przybliżającego wrażliwość naszego makroregionu. Uroczyste wręczenie nagrody odbyło się 22 listopada podczas sesji otwierającej tegoroczny kongres Open Eyes Economy Summit.

Nagroda im. Stanisława Vincenza to wyróżnienie, którego tradycja sięga 2005 roku. Fundatorami wyróżnienia byli: w latach 2005–2007 Instytut Studiów Wschodnich, w latach 2008–2010 Prezydent Miasta Krakowa, a od 2011 roku nagroda przyznawana jest przez Radę Miasta Krakowa. W 2019 roku Rada Miasta podjęła uchwałę zmieniającą nazwę nagrody. Obecnie jest to Nagroda Rady Miasta Krakowa im. Stanisława Vincenza i jest wręczana w Krakowie przy okazji kongresu Open Eyes Economy Summit (wcześniej wręczenie odbywało się podczas Forum Ekonomicznego w Krynicy).

Za wybitne osiągnięcia w popularyzacji kultury regionu

Nagrodą Rady Miasta Krakowa im. Stanisława Vincenza honorowani są twórcy i promotorzy kultury Europy Środkowo-Wschodniej za wybitne osiągnięcia w popularyzacji kultury tego regionu. Przyznaje ją Kapituła Nagrody z przewodniczącym Rady Miasta Krakowa na czele. Kapitułę współtworzą laureaci nagrody oraz zaproszeni przedstawiciele instytucji działających w obszarze kultury, nauki, edukacji oraz działalności społecznej, a także przedstawiciel prezydenta Krakowa.

Dotychczas wyróżnienie otrzymali: Tomas Venclova, Jiří Gruša, Krzysztof Czyżewski, Emil Brix, Agnieszka Holland, Tatiana Tołstoj, Andrzej Stasiuk, Martin Pollack, Magda Vášáryova, Serhij Żadan, Jacek Purchla, Jarosław Hrycak, Swietłana Aleksijewicz, Krzysztof Penderecki, G. Csaba Kiss, Oleg Sencov, a także – w ubiegłym roku – Wojciech Ornat, właściciel i współtwórca wydawnictwa Austeria, jednego z najważniejszych promotorów wielonarodowej i wielokulturowej natury naszego makroregionu. Nagroda obejmuje gratyfikację finansową w kwocie 50 000 zł, statuetkę, dyplom oraz prawo do używania tytułu: „Laureat Nagrody Rady Miasta Krakowa im. Stanisława Vincenza”.

Silny głos tłumacza i przewodnika

Decyzją Kapituły laureatką tegorocznej edycji nagrody została **Oksana Zabuzko**, urodzona w 1960 roku ukraińska pisarka, poetka i eseistka; doktor filozofii, która wykładała filologię ukraińską na uniwersytetach w USA. Jej „Badania terenowe nad ukraińskim seksem” (wydane w 1996 r.) to jedna z najważniejszych książek niepodległej Ukrainy. Została przetłumaczona na kilkanaście języków, przyniosła pisarce światowy rozgłos i popularność.

– Ogromna praca Oksany Zabuzko na rzecz uświadamiania świata specyfiki historycznej, kulturowej i egzystencjalnej Ukrainy w szerszym kontekście cywilizacji, historii współczesnej i więzi między narodami, a także jej dorobek literacki w sposób szczególny przybliżający wrażliwość mieszkańców naszego makroregionu sprawiają, że Kapituła Nagrody niemal

jednogłośnie przyjęła jej kandydaturę – mówi **Rafał Komarewicz**, przewodniczący RMK i przewodniczący Kapituły Nagrody.

Książki i artykuły Oksany Zabużko zostały przetłumaczone na wiele języków – w tym: polski, angielski, francuski, niemiecki, czeski, węgierski, chorwacki, bułgarski, rosyjski i perski. W Polsce ukazały się powieści „Badania terenowe nad ukraińskim seksem” (2003) i „Muzeum porzuconych sekretów” (2012), zbiór opowiadań „Siostró, siostró” (2007), wywiad rzeka „Ukraiński palimpsest. Oksana Zabużko w rozmowie z Izą Chruślińską” (2013). W 2013 roku za „Muzeum porzuconych sekretów” otrzymała Nagrodę Literacką „Angelus”. Oksana Zabużko kilkakrotnie brała udział w organizowanym w Krakowie Festiwalu Conrada, była także częstym gościem innych krajowych festiwali literackich. Jej teksty, felietony i komentarze publikowano w najważniejszych polskich i międzynarodowych pismach literackich i tygodnikach opinii.

W lutym 2022 roku nakładem wydawnictwa Agora ukazała się jej najnowsza książka „Planeta Piołun”, w której z zaangażowaniem przygląda się obecnej Ukrainie, podejmując jednocześnie dialog z innymi kulturami. Publikacja zbiegła się z wybuchem wojny w Ukrainie, którą wiele jej tekstów antycypowało i tłumaczyło. Zabużko opisuje Europę trawioną toksycznymi populizmami, podzieloną poprzez rozmaite formy dezinformacji i wybuchem mowy nienawiści, wreszcie konsekwencjami ambicji imperium rosyjskiego – od epoki „rozstrzelanego pokolenia”, epoki odzyskania niepodległości, przez pomarańczową rewolucję, po Majdan. Autorka w swojej wielowarstwowej twórczości z zaangażowaniem tłumaczy człowiekowi Zachodu obecną Ukrainę, podejmując jednocześnie dialog z kulturą i tekstami jej sąsiadów.

„Planetę Piołun” traktować należy także jako wyraz wielkiej przyjaźni do Polski, adresowany do „opatrnościowego polskiego współrozmówcy. Tego współrozmówcę lubię. I za nic nie chciałabym go utracić” – podkreślała Zabużko. Jak zauważa krytyczka literacka i dziennikarka Justyna Sobolewska: „To bardzo potrzebna książka. Jesteśmy tak blisko, a niewiele wiemy. Zabużko, którą ukształtował mit Solidarności i polska kultura, ma poczucie, że nikt nie słucha i nikt nie rozumie głosu z Ukrainy. Ten fascynujący zbiór esejów jest zaproszeniem do rozmowy o literaturze i o uwikłaniach historii. Czyta się jej eseje z wielkim zaangażowaniem, a to dlatego, że Zabużko pisze z temperamentem, dosadnie, a nawet ogniście. Sprawia, że wreszcie słychać Ukrainę”.

– W podzielonym świecie dezinformacji, w cieniu imperium rosyjskiego i jego wrogiej dla Europy narodów polityki, wreszcie w obliczu bestialskiej wojny świadectwo Oksany Zabużko staje się silnym głosem tłumacza i przewodnika, poszukującego ocalenia w kulturze i dialogu międzykulturowym, tak trafnie opisanych w jej ostatniej książce „Planeta Piołun”. Zabużko w swojej twórczości daje współczesnemu czytelnikowi klucz do zrozumienia złożonego świata Europy Środkowo-Wschodniej, jest także sposobem, za pomocą którego Autorka wyraża głęboką miłość do polsko-ukraińskich relacji. Używa literatury jako potężnego narzędzia wzajemnego porozumienia, wreszcie – daje nam świadectwo przenikliwej i intelektualnej odpowiedzialności i uważności, tak doskonale wybrzmiewających nie tylko w literackiej, ale także w społecznej i dyplomatycznej działalności pisarki. Literatura ta nie przestaje uwodzić barwnym stylem obrazowania, charakterystycznym pięknym zdaniem „zabużkowskim”, rozlewnym, barwnym, nasyconym metaforycznie, pełnym przyspiliających analiz i anegdot, a jednocześnie na wskroś precyzyjnym i pragmatycznym, bezlitosnym wobec jakichkolwiek prób zakłamania czy instrumentalizacji języka. Zabużko przypomina o wszystkich małych ojczyznach

Vincenza, których istnienie podważa Wielki Brat – Rosja, proponuje przestrzeń kultury jako przestrzeń wzajemnego porozumienia – podkreślił **Robert Piaskowski**, pełnomocnik prezydenta Krakowa ds. kultury, członek Kapituły Nagrody.

Wręczenie nagrody i spotkanie z laureatką

Od 2020 roku Nagroda Rady Miasta Krakowa im. Stanisława Vincenza wręczana jest podczas międzynarodowego Kongresu Ekonomii Wartości **Open Eyes Economy Summit**, który gromadzi wybitne osobistości ze świata nauki, ekonomii i kultury. Uroczystość wręczenia nagrody tegorocznej laureatce odbyła się **22 listopada**, w trakcie pierwszego dnia kongresu.

Pobierz:

- [Laudacja dla Oksany Zabużko \[PDF\]](#)

Dodatkowe informacje o nagrodzie: Kandydatów do nagrody zgłaszają członkowie Kapituły Nagrody. Skład Kapituły ustala Przewodniczący Rady Miasta Krakowa, w tym roku laureata wybierali: **Rafał Komarewicz** - Przewodniczący Rady Miasta Krakowa, **Robert Piaskowski** - Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Kultury, **Katarzyna Olesiak** - Dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego, **Jacek Purchla** - Prezes Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, **Csaba Kiss** - politolog węgierski, działacz kulturalny, **Krzysztof Czyżewski** - Prezes Fundacji „Pogranicze”, **Jerzy Hausner** - Przewodniczący Rady Programowej Open Eyes Economy Summit, oraz laureaci poprzednich edycji nagrody: **Jarosław Hrycak** i **Wojciech Ornat**.

Patron Nagrody: Stanisław Vincenz (1888-1971) jest szeroko znany w polskiej i europejskiej kulturze i literaturze jako wybitny etnograf, eseista, filozof, ceniony pisarz, autor słynnej trylogii „Na wysokiej połoninie”. Był badaczem i wnikliwym znawcą kultury Huculszczyzny i Pokucia, organizatorem pierwszego zjazdu „małych ojczyzn” w szwajcarskim Vallamont i autorem koncepcji, zgodnie z którą nie tyle państwa, ile regionalne „małe ojczyzny” stanowią o więzi Europejczyków.

Stanisław Vincenz był człowiekiem dialogu międzykulturowego i międzynarodowego, tak pisał o nim Józef Czapski: „Nieszczęśliwym jest człowiek, który nie spotkał w życiu nauczyciela, któremu się zdaje, że on jeden, że jego i tylko jego pokolenie się liczy, który nie spotkał w młodości człowieka, jakim dla mojego pokolenia był Vincenz, przyjaciel, który nam odkrywał testamenta żywotów przeszłych i był dla nas sumieniem historii”.